

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

ЗАТВЕРДЖЕНО
на засіданні кафедри
креативного менеджменту і дизайну
Протокол № 11 від 26.08.2025 р.

ПОГОДЖЕНО
Проректор з навчально-методичної роботи

Каріна НЕМАШКАЛО

ГРАФІЧНІ ТЕХНІКИ В ДИЗАЙНІ

робоча програма навчальної дисципліни (РПНД)

Галузь знань	В Культура, мистецтво та гуманітарні науки
Спеціальність	В2 Дизайн
Освітній рівень	перший (бакалаврський)
Освітня програма	Дизайн

Статус дисципліни	обов'язкова
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська

Розробники: викладач		Марина МАНДРИКОВА
-------------------------	---	-------------------

доцент		Володимир НОСАНЬ
--------	--	------------------

Завідувач кафедри креативного менеджменту і дизайну		Тетяна БЛИЗНЮК
---	---	----------------

Гарант програми		Денис БОРИСЕНКО
-----------------	---	-----------------

ВСТУП

Навчальна дисципліна «Графічні техніки в дизайні» є складовою професійної підготовки здобувачів спеціальності «Дизайн» та спрямована на формування художньо-графічної культури, розвиток образного мислення й набуття практичних навичок роботи з різними графічними техніками. Курс охоплює вивчення законів образотворчого мистецтва, принципів композиції, технічних прийомів роботи з графічними матеріалами (акварель, гуаш, вугілля, туш, пастель) та особливостей передачі фактури, простору, світлотіні й об'єму.

Програма дисципліни включає етапи ознайомлення з матеріалами, виконання композиційних етюдів, опанування технік монотипії та флоротипії, створення залікових композицій на вільну тему. В процесі навчання здобувачі розвивають уміння аналізувати натурний і уявний матеріал через асоціації, інтерпретації, стилізації, враження та трансформації. Дисципліна сприяє розвитку творчого потенціалу, абстрактного мислення та формує професійні компетентності, необхідні для дизайнерської діяльності.

Метою викладання дисципліни є розвиток уміння вільно володіти графічними матеріалами для створення будь-якого композиційного рішення та реалізації творчого задуму з урахуванням законів композиції, простору, форми, освітлення, фактури та взаємодії предметів.

Завдання навчальної дисципліни:

- освоєння історико-філософських питань з теорії основ кольорознавства;
- сформувати знання про закони і засоби образотворчого мистецтва;
- ознайомити здобувачів із різними графічними матеріалами та техніками їх використання;
- розвинути вміння створювати композиції, передавати пропорції, кольорові співвідношення та фактуру;
- навчити підпорядковувати другорядне головному, знаходити гармонійну кольорову гаму;
- забезпечити розвиток творчих здібностей і індивідуального стилю здобувача;
- закріпити професійні навички, необхідні для виконання дизайн-проектів.

Об'єкт вивчення дисципліни - графічні матеріали та техніки їх художнього застосування в процесі створення композиційних рішень.

Предмет навчальної дисципліни - теоретичні основи, практичні прийоми та технічні засоби роботи з графічними матеріалами, що забезпечують виразність художнього образу в дизайнерській діяльності

Результати навчання та компетентності, які формує навчальна дисципліна визначено в табл. 1.

Таблиця 1

Результати навчання та компетентності, які формує навчальна дисципліна

Результати навчання	Компетентності, якими повинен опанувати здобувач вищої освіти
РН7	СК1,СК9
РН8	СК6, СК8
РН9	СК4, СК8, СК9
РН10	СК1,СК8
РН11	СК3

де, СК1. Здатність застосовувати сучасні методики проектування одиничних, комплексних, багатофункціональних об'єктів дизайну.

СК3. Здатність здійснювати композиційну побудову об'єктів дизайну.

СК4. Здатність застосовувати навички проектної графіки у професійній діяльності.

СК6. Здатність застосовувати у проектно-художній діяльності спеціальні техніки та технології роботи у відповідних матеріалах (за спеціалізаціями).

СК8. Здатність здійснювати колористичне вирішення майбутнього дизайн-об'єкта.

СК9. Здатність зображувати об'єкти навколишнього середовища і постаті людини засобами пластичної анатомії, спеціального рисунка та живопису (за спеціалізаціями).

РН7. Аналізувати, стилізувати, інтерпретувати та трансформувати об'єкти для розроблення художньо-проектних вирішень.

РН8. Оцінювати об'єкт проектування, технологічні процеси в контексті проектного завдання, формувати художньо-проектну концепцію.

РН9. Створювати об'єкти дизайну засобами проектно-графічного моделювання.

РН10. Визначати функціональну та естетичну специфіку формотворчих засобів дизайну в комунікативному просторі.

РН11. Розробляти композиційне вирішення об'єктів дизайну у відповідних техніках і матеріалах.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Зміст навчальної дисципліни

Змістовний модуль 1. Ознайомлення з графічними матеріалами. Прості графічні техніки.

Тема 1. Графічні матеріали та їх образотворчі можливості. Ознайомлення з широким спектром графічних матеріалів (олівець, вугілля, сепія, сангіна, туш, пастель, маркери тощо). Вивчення їхніх фізичних властивостей, специфіки взаємодії з різними типами паперу та іншими основами. Дослідження образотворчих можливостей кожного матеріалу для створення ліній, плям, штрихів, тональних переходів та виконання завдань з різноманітними графічними фактурами.

Тема 2. Основи графічної грамоти. Вивчення базових принципів створення графічного зображення. Опанування техніки штрихування, тушування та заливки. Застосування фактур за допомогою графічних матеріалів та пошук пластичних рішень. Передача об'єму, світлотіні та просторової глибини за допомогою графічних засобів. Формування культури лінії та штриха, робота з тональною шкалою.

Тема 3. Композиція у графічному натюрморті. Практичне застосування законів композиції при створенні натюрморту. Вибір формату, компоновання предметів на аркуші, виділення композиційного центру. Створення графічного натюрморту з додаванням кольору (акварель, гуаш) для підсилення виразності та емоційного навантаження роботи. Вирішення тональних та колірних відношень між предметами та тлом.

Тема 4. Композиційний пошук. Композиція на вільну тему. Використання здобутих навичок Розвиток самостійного творчого мислення. Здійснення композиційних пошуків до натюрморту та створення серії ескізів. Виконання підсумкової роботи модуля, що демонструє комплексне володіння вивченими графічними матеріалами, техніками та здатність до самостійної генерації художнього образу.

Змістовний модуль 2. Графічні техніки в формальних композиціях.

Тема Монотипія. Опанування композиції на невеликому форматі малювання ліній різної товщини без використання гумки, розвиток просторового мислення, навчання швидко будувати предмети в перспективі . Виконання серії графічних нарисів.

Тема 6. Монотипія в композиції. Свідоме використання техніки монотипії для створення цілісної композиції з певним задумом. Поєднання відбитків з іншими графічними техніками (змішана техніка). Домальовування, акцентування деталей та доопрацювання зображення за допомогою графічних матеріалів для досягнення композиційної завершеності та виразності сюжетно-тематичного твору.

Тема 7. Флоротипія. Вивчення техніки друку з використанням природних матеріалів (листя, квіти, трави). Створення фактурних та силуетних композицій на основі рослинних мотивів. Експерименти з компонуванням природних елементів та кольоровими рішеннями. Застосування техніки для створення нарисів місцевого пейзажу або декоративних графічних образів.

Тема 8: Сюжетно-тематичний натюрморт з використанням графічних матеріалів. Підсумкова робота курсу. Створення складного сюжетно-тематичного натюрморту, що поєднує різноманітні графічні матеріали та експериментальні змішані техніки. Акцент на передачі матеріальності предметів, глибини простору, емоційного настрою та цілісного смислового навантаження твору.

Перелік практичних занять /завдань за навчальною дисципліною наведено в табл. 2.

Таблиця 2

Перелік практичних занять

Назва теми та / або завдання	Зміст
Тема 1. Завдання 1	Завдання з графічними фактурами
Тема 2. Завдання 2	Застосування фактур з допомогою графічних матеріалів та пластичних рішень
Тема 3. Завдання 3	Графічний натюрморт з додаванням кольору
Тема 4. Завдання 4	Композиційні пошуки
Тема 5. Завдання 5	Монотипія
Тема 6. Завдання 6	Монотипія в композиції
Тема 7. Завдання 7	Флоротипія
Тема 8. Завдання 8	Сюжетно-тематичний натюрморт з використанням графічних матеріалів

Перелік самостійної роботи за навчальною дисципліною наведено в табл. 3

Перелік самостійної роботи

Назва теми та / або завдання	Зміст
Тема 1.	Завдання з графічними фактурами
Тема 2.	Застосування фактур
Тема 3.	Графічний натюрморт з додаванням кольору
Тема 4.	Композиція на вільну тему
Тема 5.	Нариси
Тема 6.	Сюжетно-тематичний натюрморт
Тема 7.	Нариси місцевого пейзажу
Тема 8.	Колаж

Кількість годин лекційних, та практичних занять та годин самостійної роботи наведено в робочому плані (технологічній карті) з навчальної дисципліни.

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

У процесі викладання навчальної дисципліни для набуття визначених результатів навчання, активізації освітнього процесу передбачено застосування таких методів навчання, як:

Словесні (лекція-візуалізація (Тема 1-3, 5, 6), проблемна лекція (Тема 4).

Наочні (демонстрація (Тема 1-6)).

Практичні (практична робота (Тема 1 – 6)).

ФОРМИ ТА МЕТОДИ ОЦІНЮВАННЯ

Університет використовує 100 бальну накопичувальну систему оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти.

Поточний контроль здійснюється під час проведення лекційних, практичних, лабораторних та семінарських занять і має на меті перевірку рівня підготовленості здобувача вищої освіти до виконання конкретної роботи і оцінюється сумою набраних балів:

– для дисциплін з формою семестрового контролю залік: максимальна сума – 100 балів; мінімальна сума – 60 балів.

Підсумковий контроль включає семестровий контроль та атестацію

здобувача вищої освіти.

Семестровий контроль проводиться у формах диференційованого заліку або заліку.

Підсумкова оцінка за навчальною дисципліною визначається:

– для дисциплін з формою семестрового контролю залік – сумуванням всіх балів, отриманих під час поточного контролю.

Під час викладання навчальної дисципліни використовуються наступні контрольні заходи:

Поточний контроль: виконання та захист компетентно-орієнтованих завдань (4 комплексні роботи по 10 балів кожна, 40 балів), поточна контрольна робота (20 балів), фінальна контрольна робота (40 балів).

Семестровий контроль: Залік.

Більш детальну інформацію щодо системи оцінювання наведено в робочому плані (технологічній карті) з навчальної дисципліни.

Рекомендована література

Основна

1. Іттен Йоганнес. *Мистецтво кольору. Суб'єктивний досвід і об'єктивне пізнання як шлях до мистецтва* /пер. з нім. Київ: ArtHuss, 2022. 96с.
2. Едвардс Бетті. *Малювання на правій півкулі мозку* / пер. з англ. Харків : КСД, 2020. 256 с.
3. Криволапов М. О. (ред.) «*Основи образотворчого мистецтва*» (2020). 312 с.

Додаткова

4. Гарньє Шарлотта, Ренн Марі-Мод. *Колір. Зрозуміти, відчутти, створювати*. Київ : ArtHuss, 2023. 240 с.
5. Blyznyuk T. Genesis and features of the still life genre in fine art / Т. Blyznyuk, М. Mandrykova, О. Maistrenko // [Електронний ресурс]. Актуальні питання гуманітарних наук. – 2025. - Вип. 91. - Т. 1. - С. 122-127. Режим доступу: <https://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/37952>

Інформаційні ресурси

6. Repository Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics/ Навчально-науковий інститут менеджменту і маркетингу/Кафедра креативного менеджменту та дизайну: Звіти з виставок, Звіт за результатами проведення

пленеру-практикуму у форматі .pdf . Режим доступу:
<https://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/36875>

7. Побудова геометричного натюрморту олівцем (частина 1).

Режим доступу: <https://youtu.be/wjLiGzEXSRM?feature=shared>